

A Gvadányiak rézbányászata Rudabányán 1692 – 1728¹

SOÓS IMRE

Rudabánya, mint a Wesselényitől elkobzott szendrői vár tartozéka, mint kincstári birtok élte át Buda, majd Eger várának felszabadítását a török alól. 1687-ben, az Eger váráért folytatott féleves ostrom idején, a német katonaság élelmezésének terhei elől Borsod megye falvaiból elszökött a jobbágylakosság, hogy csak akkor térjen vissza, amikor az adókiivető közeg és a győztes német katonaság hátat fordított az üres falunak.

Rudabányának a XVII. század közepén 20-25 családból álló lakossága 5-6 családra csökkent. 1699-ben csupán egyetlen ekésjobbágy és 10, igásmarhával nem rendelkező zsellér lakta (67). Lakói kétféle jogcímen számítottak kincstári alattvalóknak. Egyfelől bányászfoglalkozásból élők ismét élvezik ősi bányászkiváltságaikat és a bányászott érc egytizenhatodát, mint kötelező bányailletéket – urburát – a szepesi kamaránál szolgáltatják be a kincstárnak. Ezért a kincstár alattvalóinak, jobbágyi adózasoktól mentes bányászoknak, úrburáriusoknak minősültek. Másfelől a jobbágytelken ülő és pusztán mezőgazdálkodást folytató jobbágyok és zsellérek azért számítottak kincstári alattvalóknak, mert Rudabánya földesura a Wesselényi-összeesküvés után a kincstár lett. A falu jobbágysága a kivetett szolgáltatásokat és különböző úrbéri fizetéseket a kincstár javára, ugyancsak a szepesi kamarához fizette be, 1688-ban a szepesi kamara adminisztrátora keményen rendreutasítja Borsod megye alispánját, mert a rudabányaiakat, a kincstári alattvalókat, az alispán és szolgabírók különböző jogtalan követelésekkel zaklatják, a falu bíróját a követelések nem teljesítése miatt bebörtönözték s csak 24 Ft váltságdíj ellenében hajlandók szabadon bocsátani. Figyelmezteti, hogy Rudabánya mint kincstári falu csak a kamara szendrői magtára részére teljesíthet szolgáltatá-

¹ 2025. október 16-án volt *Rudabánya* neves személyisége, *gróf Gvadányi József* író, lovasgenerális születésének 300. évfordulója. Ebből az alkalomból közöljük *Soós Imre* (1910-1997) egeri levéltáros tanulmányának (*Rudabánya története 1880-ig*) részletét a *Rudabánya ércbányászata* című monográfiából (Budapest, 1957, OMBKE, 25-30. old.). (A szerkesztő.)

sokat s a megye további terheket reá nem vethet ki, bebörtönzésre meg éppen nincs joga. (1)

A szendrői kincstári uradalom parancsnoka 1683 óta egy olasz márkicsalád tagja, Gvadagni Sándor. A parancsnok erőszakos birtokszerző. Kíméletlenül hajtja be a környék jobbágyaitól az önkényesen kivetett adózásokat. A gondjaira bízott szendrői kincstári uradalom jövedelemforrásaiból is jelentős hasznot húz. Hamarosan meggazdagszik, magyar honosságot, sőt grófi rangot is szerez. Nevét már Gvadányinak írja. A jórészt elhagyott rudabányai ércbányákra is szemet vet, jóllehet azok kincstári tulajdont képeznek. 1690. március 21-én a szendrői uradalom és a hozzátartozó Rudabánya is gazdát cserél. I. Lipót király gr. Csáky István országbíróval olyan csereszerződést köt, amely szerint Csáky átadja a királynak az ő szomolnoki rézbányájának, továbbá Szomolnok, Stósz és Svedlér városoknak felét, viszont e birtokok helyett az uralkodó átadja Csákynek a kincstári tulajdonban levő szendrői uradalmat a hozzátartozó falvakkal és összes haszonvételekkel. (2)

Gvadányit a bekövetkezett tulajdonjog-változás kellemetlenül érinti, mert Csáky gróf, az új birtokos 1692-ben eltiltja a Rudabánya határában fekvő bányák művelésétől és birtoklásától. (3) Gvadányi keményen tiltakozik, e bányákat királyi haszonvételnek, önmagát a király bányászának, urburáriusának, mindenféle bányászkiváltsággal felruházottnak jelenti ki s vádat emel azok ellen, akik őt Rudabánya területén fekvő bányák felújításában háborgatni merészelnék. 1692. dec. 29-én kelt eme tiltakozó levelében kijelenti, hogy újból művelés alá veszi a rudabányai ércbányákat, az érc kohósítására olvasztókemencét épít, ehhez a vízi hajtóerő biztosítására a Bódva folyót alkalmasabb mederbe vezeti és követeli, hogy a kohósításhoz, a bányák műveléséhez és építkezésekhez megkívánt faanyagok, égetett faszén használatában ne merje senki háborgatni. (4)

1692-ben Gvadányi újból fellendítette Rudabányán a török alatt visszafejlődött bányászatot. A kilenc évvel később készült leltár szerint Gvadányi Sándor 1692-től 24 000 Ft-ot fordított a rudabányai ércbányák felújítására, míg az 1683 óta művelt mecenzéfi bányákra 20.000 magyar forintot költött. Sem ezek, sem a rudabányai ércbánya nem jövedelmeztek semmit. Miként az egykorú magyar nyelvű forrás közli, „rudabányai helységben gróf Gvadányi Sándor uramnak rézbányája és sörfőző háza lévén, azokra feles (sok) fa kívántatott. Az ottan lévő bányászoknak gr. Csáky Zsigmond uram erdején kívül semmi fája nem lévén, Gvadányi uram tisztjei és más egyébféle emberei Csáky gróf úrnak erdeit vesztegették”. (5)

A költekező Csáky István gróf 1700-ban 1883 Ft kölcsönösszegért zálogba adta Gvadányi Sándornak Rudabánya községet s ettől kezdve Gvadá-

nyiek – bár csak zálogjogon a visszaváltás idejéig – földesurak lettek Rudabányán. (6) Az új földbirtokos 1700 végén meghalt, s halála előtt végrendeletében a rudabányai birtokot és az ottani bányát a mecenzéfivel együtt feleségének, gr. Forgách Dorottyának hagyta. (7) Az özvegy eredményesebben folytatja a rudabányai bányászkodást. 1703 őszén megindult Rákóczi szabadságharca. A réz értéke felszökik, a harcban álló felek részére keresetté válik. Gvadányiné fivére, gr. Forgách Simon borsodi főispán csatlakozik Rákóczihoz. Gvadányiné 1704-ben összes ingó javainak elvesztése és a háborús veszedelmek miatt Kassára húzódik, s bejelenti, hogy a szepesi kamara nem fizette ki a beszolgáltatott réz árát, 1474 Ft-ot. Panaszolja, hogy ha gyermekeivel együtt tönkremegy és az országból elbujdosni kényszerül, annak a kamara lesz az oka, amely nem hajlandó tartozását megtéríteni. A bányájában termelt rezet oda szolgáltatja be, ahová parancsolják, ezért igényt tart arra, hogy ne tekintsék lázadónak, a rudabányai, valamint egyéb bányáit később el ne kobozzák, hiszen a Gvadányi-ház, amely eddig hű alattvalója volt az uralkodóháznak, ezután is meg akar maradni annak hűségén. (8)

Gvadányiné – úgy látszik – hiába hangoztatta hűségét a Habsburgok felé, mert ezután sem kapta meg a réz árát. Grófnőhöz illő reális érzéssel Rákóczi pártjára állt, annál is inkább, mivel Rudabánya környéke rövidesen a kurucok kezébe került. A szabadságharcosok számára igen értékes volt a réz, mert azt fegyvergyártáson kívül pénzverésre, a rézpolturák előállítására is felhasználták. 1705-ben Gvadányiné már a Rákóczi-párti Borsod megyétől eszközölt ki adómentességet Rudabánya bányászai részére. (9)

Rákóczi 1707-ben Bercsényi Miklós útján, majd 1709-ben két ízben maga utasította Borsod megyét, hogy a rudabányai bányászoknak az adó- és kvártélyterhek elengedésével adjanak meg minden kedvezményt, mert a haza javára fontos, közérdekű munkát végeznek. 1709. március 16-án ezeket írja: „*a rudabányai bányászok – oly sovány helyen lakván, egészen csak éjjeli-nappali fáradság után adatni szokott fizetésből élődvén, abbul is alig tengethetik magokat. Azon okra nézve, hogy az ország közönséges javára concurrálnak, szolgálatjuk által, méltóknak látjuk arra, hogy ezen szolgálatjukra nézve particularis reflexió (különleges tekintet) legyen. Azokat, akik a bányászati szolgálattal concurrálnak a Haza szolgálatjára, ... tartsa oly rendben a nemes vármegye, azmint más bányavárosokra tétetett a pataki gyűlésben reflexió.*” (10)

1709. ápr. 13-án pedig a bányászok elszökésének lehetőségére s ebből az egész országot érintő súlyos károsodásra hívja fel a megye vezetőinek figyelmét: „*kegyelmes respectusban vévén a Ruda-Bányai bányászok dolgát, kik is hogy a nemes haza javára való bányáknak culturájátul ne desistáljanak, sőt valamely könnyebbülést érezvén a terhek viselésében, annak promo-*

tiójában (előmozdításában) annál serényebben fáradozzanak, tudva lévén kegyelmeteknél is, minémű kárára esnék a nemes Hazának innéd történhető eloszlások” ... a rájuk kivetett terményadó és katonaaállítás alól mentesíti őket. (11) A Szendrő váráért vívott harcok, a várnak 1707-ben történt lerombolása, 1710-ben a pestis és általában a háborús időszak szenvedései a bányák és bányászok helyzetét károsan érintették.

1709-ben azt írja Gvadányiné német gazdatisztje, hogy „*Forgách grófnő rudabányai jószágában nagy károk estek, a szegény bányászok pedig kimondhatatlan sok károkat vallottak*”. (12) Amikor a szatmári békekötés után 1712-ben Gvadányiné a Szepességből hazatért, rudabányai bányászait számban erősen megfogyatkozva, jobbágyadóktól megterhelve látta viszont. Tiltakozására III. Károly király 1713-ban sajátkezű aláírással ellátott rendeletben utasítja Borsod megye rendjeit, hogy a rudabányai rézbánya művelőit, favágóit, fuvarosait, szénégetőit s a rézbánya művelésében munkálkodó más embereket a katonai porcióktól és más közterhektől mentesítsék, tekintettel a régi magyar királyoktól nyert kiváltságaikra és arra a körülményre, hogy a rudabányai rézbányászok nem rendelkeznek olyan jobbágytelkekkel és szántóföldekkel, amelyek után katonai porciót lehetne kivetni, hanem csupán a készpénzben kifizetett munkabérből élnek. Közülük háromnak igásállatai vannak, de csak azért, hogy a faszén égetéséhez és a bányászkodáshoz megkívánt tárgyakat a helyszínrre fuvarozhassák. (13)

A kuruc–labanc harcok következtében 1715-ben mindössze öt, 1720-ban hat jobbágycsalád s egy-két bányász lakja Rudabányát (Berecz, Vörös, Nagy, Barczal, Kovács, Vincze jobbágycsaládok). Rajtuk kívül az 1720. évi összeírás említést tesz néhány ércbányászról {számukat, nevüket nem jelöli meg}, akik a bányamunkából élnek s bár némi szántófölddel is rendelkeznek, mégis a megyétől és uralkodótól felmentést nyertek a porcióadó alól s ezért az összeírásba se vétettek föl. (14)

Az özvegy 1717 után csak úgy tudta üzemben tartani rézbányáját, hogy időnként az uralkodótól nagyobb összegű kölcsönt kért. 1717-ben 2000 forintot kapott, de az összeget nem tudta visszatörleszteni, mindössze 100 forint értékű rezet szolgáltatott be a szomolnoki kincstári beváltóhivatalnál. 1721-ben az akadozó, ráfizetéssel működő bányaüzemet és az egész falut Gvadányiné megvétele felajánlotta az uralkodónak. Bécs előtt azonban akadálynak bizonyult az a körülmény, hogy Gvadányiné nem tulajdonosa, hanem csak zálogbirtokosa a területnek. A földesúri épületek értéke ebben az időben 1800 forint, a bányák felszerelésének értéke pedig csak 200 forint volt. A sörfőzőház, a bor- és pálinkamérés értéke 537 forint. A rudabányai ércbányászok a falun kívül, a bánya bejáratánál 18 kunyhóban, kalyibában laktak, minden

adózástól, kvártélytehertől és más földesúri meg állami szolgáltatástól mentesek. Miután a jobbágyközségtől különálló csoportot képeznek, a nekik eladott élelmiszerekből és italokból származó korcsmahaszon is a jobbágyközség jövedelmeitől különállónak és a zálogösszeghez nem tartozónak minősül.

Ami a rézbányákat illeti, azok helyzetének megvizsgálására Ternyei János alszámvevőt, Perger Lipót kohósáfárt, Hopfen János kémlelő és Zeithler Péter felvigyázót küldte ki a bécsi udvar Szomolnokról, ahol a kincstárnak ércbeváltó helye, ércbányái, rézkohója, rézfeldolgozó üzemai voltak. A bizottság a helyszíni szemle során megállapította, hogy Rudabányán a rézérc nem folyamatos, összefüggő telérben, vénában fekszik, amelynek részleges lefejtése után is a kőzetben eltűnt érc a telér csapása irányában újból felfedezhető és felismerhető volnának, ahogyan ex más bányákban történni szokott. Itt az érc darabosan, vagyis fészkekben – frustatim vulgo butzenweise – fekszik, s ha az ércfészket lefejtik, eltűnik a további nyom. Gyakran megtörténik, hogy egyes ércdarabokban érintetlen szüzi állapotban – purum virgineum – rejtőzik a réz, de sohasem egy helyen, nagy mennyiségben, hanem kis fészkekben, elszórtan.

A bizottság a rudabányai rézércet megvizsgáltatta a szomolnoki kincstári olvasztó és tárcsázó kohókémelő hivatalában. A kémelőpróba eredménye a következő lett:

1. Darabos ércből származó kovás érc réztartalma (Garkupfer)	9%
2. Un. törmelékérc, rézzölddel behintve	16%
3. Vöröspát, itt-ott kissé behintve nyersréz pikkelyekkel	3%
4. Tört érc, rézzölddel bevonva	8%
5. Ugyanolyan tört érc, erősen szennyezett, rézzölddel bevonva	19%
6. Fidrentz Illés érce egy újonnan művelés alá vett helyről	37%

A rudabányai érc értékeinek megállapítása érdekében a helyszínen történő kohósítás eredményeit is látni kívánta a bizottság. Ezért javasolták, hogy Szomolnokról egy hozzáértő tisztet rendeljenek ki Rudabányára kincstári költségen. Ez bányásztasson ki annyi ércet, amennyi egy heti olvasztáshoz szükséges. A bizottság nem igen bízott abban, hogy a kincstári kezelésbe vétel jövedelmező vállalkozás lesz az uralkodóra nézve. Ha pedig a bányák a kincstárnak nem hajtanak hasznot, akkor Rudabánya községnek megvásárlása sem célirányos, mert a bányászat esetleges megszűnésével az ottani korcsmák jövedelme is megszűnik, a jobbágyok robotteljesítménye nem jelent bevételt, mert ott urasági major nem áll üzemben. Viszont nagy erdőség van a falu határában, bőven lenne faszénégetéshez fa, ha a kincstár mégis saját kezelésbe venné a rézbánya üzemét. (15) Bécs 1723-ban azzal válaszolt a vételi ajánlat-

ra, hogy 4000 forint készpénz előleget utalt ki az állítólag elszegényedett grófnőnek a rudabányai rézbányák üzemének tovább folytatására. Ez az összeg azonban jelentős késedelemmel, és csupán 1569 forintra csökkentve érkezett Gvadányiné kezéhez, aki aztán az egész maradék összeget a bányák műveltetésére és a rézkohó kijavítására fordította. A kincstár ennek ellenében lekötötte magának biztosítékuul Gvadányiné összes birtokait, kölcsöntörlesztés fejében lefoglalta a kibányászott érc felét, ezt a szomolnoki beváltónál mázsánként 36 forintos áron számították be Gvadányiné javára. De a kincstár a bányaüzem irányításába is beleszólt. A szepesi kamara kiküldötte Rudabányára Palais József volt szomolnoki rézbánya írnokot. Ez 1723. szeptember elejétől a következő év közepéig a kincstár érdekeit képviselve felügyelt a bányaművelésre, fizette az ércbányászokat, vajúrokat és az olvasztókemencénél foglalkoztatott egyéb személyeket, a pénzgazdálkodásról szóló havi elszámolásokat felterjesztette. Ezután Perger Lipót szomolnoki kohósáfárt küldöttek ki, aki megállapította, hogy a rudabányai rézbányák 7 hónap alatt 606 forint tiszta hasznot jövedelmeztek. A jövőben akkor lenne üzemben tartásuk a kincstár részére jövedelmezőbb, ha mintegy 80 forinton a lójárgányos fűjtató mozgatását saját lovaikkal végezhetnék, mert eddig bérelt lovakat vettek igénybe erre a célra. A lovakat fel lehetne használni a kibányászott érceknek, a fának és faszénnek a szállítására is. Perger álláspontja szerint a bányászkozás csak abban az esetben lesz a kincstár szempontjából jövedelmező, ha Rudabánya községet a bányákkal és az ottani kis gazdasággal együtt az uralkodó saját kezelésbe veszi át. Így a rézzel együtt Rudabánya hasznát évente 2388 forintra lehetne fokozni. Miután azonban a haszon felét eddig Gvadányiné részére kellett kifizetni, a kincstár ilyen közös gazdálkodás mellett nem találna meg számítását. Ezért Perger azt javasolta, hogy a grófnő részére a felerész helyett a haszonnak csak negyedrészt adják át a kincstári kezelésbe vétel esetén.

E javaslatot a szepesi kamara mellett működő számvevőség is mérlegelte, s ez az újabb számvetés arra az eredményre jutott, hogy a héthónapos művelés eredményeként mutatkozó 61 mázsa finom réz mázsáját 36 forintjával számítva 2196 forint bevételt jelent, viszont a bányákra és az olvasztásra terendő kiadások is 1704 forintot tesznek ki az urburával együtt. Marad tiszta haszon 492 forint. A 61 mázsa réz negyedrésze, amelyet Perger javaslata szerint Gvadányiné részére ki kellene fizetni, mázsánként 36 forintjával 549 forintot tenne ki, ez a további kiadás nemcsak felemészténé, hanem túl is haladná az eddigi művelés szerint remélhető 492 forint bevételt. A számvevőség kijelentette, hogy a kincstár nem veheti saját kezelésbe a rudabányai rézbánya üzemét, mert azt nem haszonnal, hanem ráfizetéssel zárná. (16)

A szepesi kamara mindezen számítások eredményeként végül is azt javasolta Bécsnek, hogy Gvadányiné továbbra is művelje a rézbányákat saját kezelésében és saját kockázatára, ellenben a kincstár adjon neki kölcsön további 2000 forint egyszeri segílyt a munkások fizetésére, a kohósítás költségeire. Ezzel szemben kötelezze arra, hogy a rudabányai rézbányák összes termékét a szomolnoki kincstári beváltóhelyen váltsa be, mázsánként 36 forintot áron. E beváltási árból majd valamikor visszatérítheti az összes kincstári kölcsönöket. A kincstár szempontjából döntő az – mondja tovább a szepesi kamara –, hogy a hollandus rendek által és a magyar rézművesek által annyira keresett rudabányai finomréz mázsáját a kincstár a hollandusoknak 44 forintért, a magyar rézműveseknek 50 forintért tudja továbbadni, tehát 8, ill. 14 forintot kereshet minden mázsáján. Igaz ugyan, hogy a rézművesek részére Szomolnokon még mélyíteni is kellene a rézlemez, de a hollandusok abban az állapotban is átvették Szomolnoktól, ahogy azt Rudabánya oda beszolgáltatta, s a kincstár részére ez a szerényebb kereskedelmi haszon sem megveendő. (17)

Ez a spekuláció eldöntötte Rudabánya sorsát. Gvadányiné éppen azt akarta, amit a kincstár: a másokra hárítani a kitermelés kockázatát. Elhallgatta kérésében a legfontosabb tény, azt, amit évek óta saját szemével tapasztalhatt: a rudabányai réz kifogyott. Kitermelték a középkori kisvállalkozók, a maradékot pedig kibányásztatta ő maga és férje. Nem segített ezen a bajon sem a lőjárgányos fűjtató, sem a nagyobb kohó, sem az idegenből felfogadott, kunyhókba telepített bérmunkások jelentős száma. – Mert a 61 mázsa finom réz 7 hónapos művelés után 18 szakmunkás produktumaként olyan sovány termelési eredmény, amely egyáltalán nem éri meg az üzemeltetést. Gölnicbányán, Szomolnokon, Svedlőren 1711-ben kisvállalkozók egyetlen bányatelken is termeltek évenként 200 mázsa rezet. (18) Gvadányiné számára nem maradt más megoldás, mint lehetőleg jó áron túladni a kimerült ércbányákon. A kincstár viszont ugyancsak a saját kezelés kockázatától idegenkedett, bár a könnyen alakítható, jól megmunkálható rudabányai rézzel jövedelmező üzlethez bonyolíthatott le. A kincstárnak a kohósított finomrézre, az árucikkre volt szüksége, hogy kereskedhessék vele. A szepesi kamara számvevőségének végső javaslata Gvadányiné számára nem jelentett megoldást, csak újabb terhes kölcsönt és az áron aluli beváltás kényszerét, ezért a bányászkozást rövidesen beszüntette. Perger Lipót szomolnoki rézgyári sáfár rudabányai szemléje alkalmából beszámolt az ottani rézolvastás eredményéről. Ebből a beszámolóból megtudjuk, hogy a bányászott rézércet előbb pörkölésnek vetették alá. Ennek eredményeként a pörkölék – Röstel – kénes kő – Lech – alakjában jelentkezett. A kénes kő azután az olvasztókohóba került, s az olvasztás

eredménye a finomréz – Garkupfer – lett. Az ércek mértékegysége még a XVIII. század elején a Paar, a targonca.

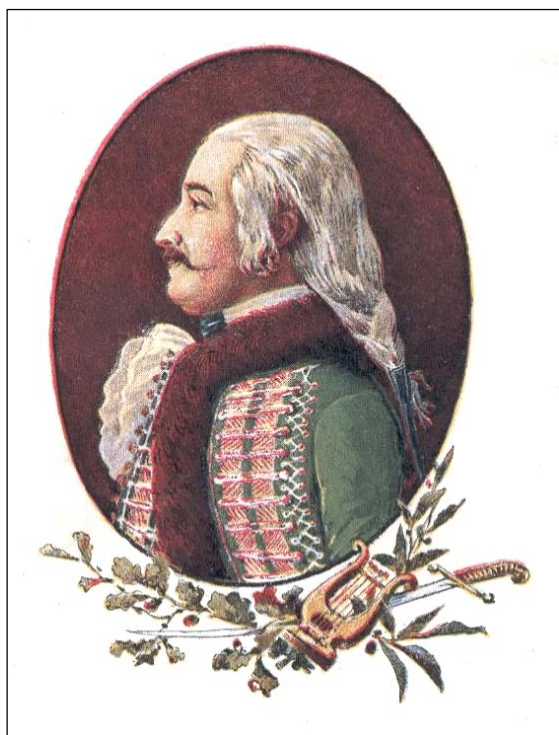
1724. május végén, amikor Perger jelentése készült, 110 Paar érc volt felhalmozva a rudabányai bányáknál és a kohónál. Számításai szerint 2 Paar ércből a pörkölés során egy mázsa kénes kő pörkölék jön ki, viszont 30 mázsa kénes kőből a kohóban történő olvasztással 6 mázsa finom rezet lehet kihozni, így 60 Paar rézérc 6 mázsa, vagyis tizedannyi finom rezet ad. Ha egy mázsa finom rézhez 10 Paar rézérc kell, akkor a felhalmozott 110 Paar rézércből 11 mázsa beváltható finom rezet lehet remélni. Perger jelentéséből az is kiderül, hogy urbura címén Gvadányiné ebben az időben a bányászott rézérc 17-ed részét szolgáltatta be a kincstárnak. Egyike volt ez azoknak a kedvezményeknek, amelyekkel az uralkodó a számára mindig jövedelmező ércbányászatot kívánta fokozni. Rudabányán ekkor 20 földművelő jobbágy élt, pár darab rét, kis szőlő is volt a határban. A falu mellett feküdt a rézbánya, mellette faanyagból épített sörház, amelyben a grófnő is lakott, továbbá a majeros háza, csűr, istállók, korcsma, majd az ércbányászok és a szénégetők házacskái és kunyhói következtek, szám szerint 18. Ezek a bányászok már ideiglenesen betelepített szakmunkások voltak, akik a falu jobbágyalakosságával kapcsolatot nem tartottak, és a bányaművelés beszüntetésével eltávoztak Rudabányáról, 1720-ban még folyik némi ércbányászat a község területén, de 1728-ban Borsod megye megállapítja, hogy „*Rudabánya nevű helységünkben jó vagyonos (földművelő) gazdák azon ürügy alatt, hogy ők urburalisták (bányászok), magukat az adófizetés alól csalárdul kivonták, holott mostanában azon bányai officina nem continuáltatik, és nem is curáltatik (műveltetik)*”. (19)

1734-ben és 1737-ben ismét próbálkoznak a rudabányai jobbágyság az állítólagos régi kiváltságok és adómentesség elismertetésével, de sikertelenül, mert köztudomású, hogy a rudabányai bányákat ezekben az években nem művelték. (20)

J e g y z e t e k

1. Miskolci Állami Levéltár, Acta politica, III. III. 56II.
2. Borovszky Samu: Borsod vármegye története. Bp., 1909. 343-345. lap.
3. Orsz. Levéltár, Csáky család kassai ágának levéltára, fasc. 99. No. I.
4. Miskolci Áll. Lt. Protocollum XII. pag. 397.
5. O. L. Csáky cs. 11. fasc. 99. No 1.
6. O. L. Csáky cs. 11. fasc, 99. No 1.
7. Egri káptalan hiteleshelyi levéltára, Prot. Z. 511. sz.

8. Egri káptalan hiteleshelyi levéltára, Prot ÁL. No. 292.
9. Miskolci Áll. Lt. Prot. XIV. pag. 1613.
10. Miskolci Áll. Lt. Acta politica II. I. 703.
11. Miskolci Áll. Lt. Acta politica II. I. 716.
12. Miskolci Áll. Lt. Acta politica III. I. 900.
13. Miskolci Áll. Lt. Acta politica III. I. 1242 és Juridica I. 29.
14. Miskolci Áll. Lt. Acta politica III. I. 1278 és O. L., 1715-20. évi regnicolaris összeírás.
15. O. L. kamara. Minutae neoregistrateae. 1721:1865.
16. O. L. kamara. Minutae neoregistrateae. 1724:2411.
17. O. L. Uo.
18. Divald József: Adalékok a szepesi bányászat történetéhez. *Tört. Tár.* 1878. 668.
19. Miskolci Áll. Levéltár. Acta politica. IV. I. 606.
20. Miskolci Áll. Levéltár. Acta politica. III. I. 427, 430. Prot. XXI. 220, 245, 269, XXII. 4. 335.

*A Rudabányán rézbányászatot folytató gróf Gvadányi Sándor unokája,
gróf Gvadányi József író és lovasgenerális miniatűr arcképe.
(Széchy Károly 1894-ben megjelent Gvadányi-monográfiájából.)*